

דרישות המפמ"ר בגמרא: שפת הגמרא - מונחי יסוד, מילים נפוצות ושימושיות בארמית, כגון: תא שמע, תיובתא; זיהוי פסוקים המובאים בגמרא; מבנה הגמרא - קושיה, תירוץ, הוכחה, סתירה, מחלוקת; מבוא לתושב"ע - זיהוי תנא, אמורא.

כדי לענות על השאלות כראוי יש צורך ללמוד את הגמרא עם פירוש רש"י

חומר הלימודים למחצית א'

מסכת בבא מציעא, פרק שני - אלו מציאות, מדף כ"א ע"א (מהמשנה) עד דף כ"ב ע"א, עד המילים: "איאוש מייאש". ומדף כ"ב ע"ב (מהמילים: תא שמע דאמר רבי יוחנן) עד דף כ"ב ע"ב, עד המילים: "ביע"ל קג"ס".

פירוט

1. מונחי יסוד.
2. מילים נפוצות ושימושיות בארמית.
3. מבנה הגמרא.
4. מבנה הברייתות המובאות בגמרא - כותרת אומר מקרה דין "טעם".
5. התמצאות בדף הגמרא: סימני זיהוי של הדף, התמצאות ברש"י (דבור המתחיל), תורה אור.
6. מבוא לתושב"ע - זיהוי תנא, אמורא.

מונחי יסוד

- א. תא שמע = בוא ושמע (ולמד).
- ב. הכא במאי עסקינן = במה מדובר כאן.
- ג. תיובתא = קושיא חמורה.
- ד. הלכתא = הלכה.

מילים נפוצות ושימושיות בארמית

- א. היכי דמי = במה המדובר.
- ב. אי = אם.
- ג. עסקינן = עוסקים.
- ד. טובא = יותר.
- ה. בציר = פחות.
- ו. נפיש = מרובה.
- ז. דילמא = שמא / אולי.
- ח. טפי = יותר.
- ט. מאי = מה.
- י. לית = אין.
- יא. השתא = עכשיו / כעת.
- יב. הא = הרי.
- יג. התם = שם.
- יד. אי הכי = אם כן.

מבנה הגמרא

- א. קושיה.
- ב. תירוץ.
- ג. הוכחה.
- ד. סתירה.
- ה. מחלוקת.

שאלות מבוא לפרק: "אילו מציאות"

השלם את החסר המשפטים הבאים:

- א. פרק "אלו" _____ נמצא בתוך מסכת: _____ . הוא הפרק ה _____ במסכת. הפרק מתחיל בגמרא בדף _____ עמוד _____ .
- ב. התוכן של פרק זה מופיע בכותרת של המשנה הראשונה. כתוב בלשונך את התוכן של הפרק על פי הכותרת של המשנה: _____

דברים כ"ב א' - ד'

- (א) לא תרצה את שור אחיך או את שיו נדחים והתעלמת מהם השב תשיבם לאחיך
- (ב) ואם לא קרוב אחיך אליך ולא ידעתו ואספתו אל תוך ביתך והיה עמך עד דרש אחיך אתו והשבתו לו:
- (ג) וכן תעשה לחמרו וכן תעשה לשמלתו וכן תעשה לכל אבדת אחיך אשר תאבד ממנו ומצאתה לא תוכל להתעלם:
- (ד) לא תרצה את חמור אחיך או שורו נפלים בדרךך והתעלמת מהם הקם תקים עמו:

- 1. א. כתוב בלשונך: איזה לאו (איסור) מופיע בפסוקים הללו: _____
- ב. העתק את מילות הפסוקים בהם מופיע הלאו: _____
- ג. על פי איזו מילה בפסוק ידעת, שהוראת הפסוק היא שלא לנהוג בצורה מסוימת? _____
- הסבר דבריך: _____
- 2. א. כתוב בלשונך איזו מצוות עשה מופיעה בפסוקים הללו: _____
- ב. העתק את מילות הפסוקים בהם מופיעה מצוות העשה: _____

שמות כ"ג ד'

- (ד) כי תפגע שור איבך או חמרו תעך השב תשיבנו לו:
- מצוות העשה בפסוק זה, וכן בפסוק בדברים כ"ב, א', נכתבה באופן מיוחד. עיין בפסוקים וכתוב את הלשון המיוחדת בפסוק: _____

משנה: **אלו מציאות שלו**, ואלו חייב להקריז...

מקרה	אומר	דין
מָצָא פְּרוֹת מְפֻזְרִין, מְעוֹת מְפֻזְרוֹת, כְּרִיכוֹת בְּרִשׁוֹת הַרְבִּים, וְעִגּוּלֵי דְבֵלָה, כְּפָרוֹת שֶׁל נִחְתוּם, מִחְרוֹזוֹת שֶׁל דָּגִים, וְנִחְתִּיכוֹת שֶׁל בָּשָׂר, וְגִזֵּי צֶמֶר הַבָּאוֹת מִמְדִּינָתוֹ, וְאֲנִיצֵי פֶשֶׁתוֹ, וְלִשׁוֹנוֹת שֶׁל אֲרָגְמוֹ,	(א) אלו מציאות שלו , ואלו חייב להקריז.	אלו מציאות שלו:
כָּל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שְׁנוּי, כִּי צֵדָה? מָצָא עֲגוּל וּבְתוֹכוֹ קֶרֶס, כֶּפֶר וּבְתוֹכוֹ מְעוֹת.	דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר:	הרי אלו שלו, חייב להקריז.
כָּל כְּלֵי אֲנָפוֹרָיָא	רבי שמעון בן אלעזר אומר: אינו חייב להקריז:	

1. כתוב כותרת למשנה!
2. כתוב את שמות התנאים המופיעים במשנה: 1. _____ 2. _____ 3. _____
3. השלם בטבלת "**אלו מציאות שלו**"! את הנימוק / ים, מדוע כשאדם מצא מציאות אלו, הרי הם שלו! (העזר ברש"י)

סוג המציאה	הטעם שהמציאה שייכת למוצא
פרות מפוזרין	א. _____
	ב. _____
	ג. _____
מעוֹת מְפֻזְרוֹת	א. _____
	ב. _____
	ג. _____

א. _____ ב. _____	ג פְּרִיכוֹת בְּרִשׁוֹת הַרְבֵּים (עומרים קטנים)
	ד עגולי דבֵּלָה
	ה פְּכוֹת שֶׁל נְחֹתוֹם
	ו מְחֻרוֹזוֹת שֶׁל דָּגִים
	ז חֲתִיכוֹת שֶׁל בָּשָׂר
	ח גִּזְי צָמֵר הַבְּאוֹת מְמַדְיֵנְתָן
	ט אֲנִיצֵי פִשְׁתָּן
	י לְשׁוֹנוֹת שֶׁל אַרְגָּמָן

משנה דף כ"ד ע"ב – כ"ה ע"א

(ב) וְאֵלוֹ חֲזַב לְהַכְרִיז, מִצָּא פְּרוֹת בְּכָלִי אוֹ כָּלִי כְּמוֹת שֶׁהוּא, מְעוֹת בְּפִיס אוֹ כִּיס כְּמוֹת שֶׁהוּא, צְבוּרֵי פְּרוֹת, צְבוּרֵי מְעוֹת, שְׁלֶשָׁה מְטַבְּעוֹת זֶה עַל גַּב זֶה, פְּרִיכוֹת בְּרִשׁוֹת הַיְחִיד, וְכְּפֹרוֹת שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת, וְגִזְי צָמֵר הַלְקִיחוֹת מִבַּיִת הָאֵמֶן, פְּדֵי יָנוּ וְכַדֵּי שְׁמֹן, הָרִי אֵלוֹ חֲזַב לְהַכְרִיז:

4. עֵין בַּמִּשְׁנָה הַמּוּבָאָה מִדֶּף כ"ד ע"ב - כ"ה ע"א, כְּתוּב אַרְבַּעַה מִקְרִים הַדּוּמִים לַמִּשְׁנֵיתָנוּ, אֵךְ שׁוֹנִים בַּדִּין.

משנה בדף כ"ד ע"ב – כ"ה ע"א		משנתנו	
דִּין	מִקְרָה	דִּין	מִקְרָה
	מִצָּא פְּרוֹת בְּכָלִי		מִצָּא פְּרוֹת מְפֻזְרִין

5. רש"י עַל הַמִּשְׁנָה הַזֹּכִיר פַּעֲמִיִּים שֶׁהַבְּעֵלִים שֶׁל הַחֶפֶץ הַתִּיַּאשׁוּ, וּבַעֲקֻבוֹת הַיַּאֲוֵשׁ שֶׁל הַבְּעֵלִים הַחֶפֶץ הוּא הַפֶּקֶר. כְּתוּב שְׁנֵי ד"ה (דְּבוּר הַמַּתְחִיל) בְּדַבְרֵי רש"י, בְּהֵם רש"י הַסְּבִיר זֹאת.

- א. _____
- ב. _____

6. הַסְּבִיר בַּלְשׁוֹנֶךָ: א. מֵהוּ (מוֹשָׁג) "גֵּאוֹשׁ" - _____
 ב. מֵהוּ (מוֹשָׁג) "הַפֶּקֶר" - _____

7. בַּמִּשְׁנָה נִזְכַּרְתָּ מִצִּיאָה: "פְּרִיכוֹת בְּרִשׁוֹת הַרְבֵּים". כְּתוּב, מֵה יוֹצֵא דוֹפֵן בַּמִּצִּיאָה זֶה, בַּשּׁוּנָה מְכַל הַמִּצִּיאוֹת הָאֲחֵרוֹת הַכְּתוּבוֹת בַּמִּשְׁנָה?

8. כְּתוּב אֵת הַדִּבְעוֹר הַמַּתְחִיל בְּרש"י, בּוֹ הוּא הַסְּבִיר אֵת טַעַם הַדִּין: "פְּכוֹת שֶׁל נְחֹתוֹם הָרִי אֵלוֹ שְׁלוֹ".

9. כְּתוּב: א. אֵת הַכֹּלל אוֹתוֹ קִבַּע רַבִּי יְהוּדָה: _____

ב. בַּלְשׁוֹנֶךָ דוֹגְמָא אַחַת מִבֵּין הַדּוֹגְמָאוֹת שֶׁבְּדַבְרֵי ר' יְהוּדָה: _____
 ג. דוֹגְמָא אַחֶרֶת שֶׁלֹּא מוֹפִיעָה בַּמִּשְׁנָה, בַּה מִיּוֹשֵׁם הַכֹּלל שֶׁקִּבַּע ר' יְהוּדָה: _____

ד. מֵה הַשִּׁינוּי בְּדוֹגְמָא שֶׁכְּתַבְתָּ: _____
 ה. מִדּוּעַ חָיִיב לְהַכְרִיז: _____

דף כ"א ע"א

כלי אנפוריא

הגמרא בהמשך הסוגיא מסבירה את דברי ר' שמעון בן אלעזר:

גמ' דף כ"ג ע"ב

"רבי שמעון בן אלעזר אומר וכו': מאי אנפוריא? אמר רב יהודה אמר שמואל: כלים חדשים שלא שבעתן

העין"

רש"י

שלא שבעתן - עדיין לא הורגל בראייתן ותשמיען סיהא מכיין יפה, ולשון אנפוריא נוטריקון: אין פה ראייה:

1. (מושב) הסבר מהו: "נוטריקון":

2. חלק את המלה "אנפוריא" לשלושה חלקים, וכתוב איזה רעיון הינך מגלה בחלוקה זו (העזר ברש"י):

א. _____ ב. _____ ג. _____

הרעיון:

3. כתוב דוגמא משלך ל-"כלים חדשים שלא שבעתן העין":

פרות מפזרין - גמ' אלו מציאות דף כ"א ע"א

"מצא פירות מפזרין, וכמה?".

1. כתוב את שאלת הגמ' בלשונך:

תשובת הגמרא: "אמר רבי יצחק: קב בארבע אמות".

"קב בארבע אמות" - "קב" = מידת נפח (כ-2 ליטרים). "בארבע אמות" = בשטח של ארבע אמות על ארבע

אמות (כשני מטרים על שני מטרים).

נניח שהפירות עליהם מדובר הם שזיפים, ובקב יש עשרה שזיפים.

2. קנה מידה לציורים שעליך לצייר הם: כל אמה = 1 ס"מ.

א. צייר ריבוע בקנה מידה של ארבע על ארבע אמות. סמן בתוך הריבוע עשר נקודות שחורות,

[כל נקודה - שזיף]

ציור המקרה

ציור המקרה

הדין:

כתוב את הדיבור המתחיל ברש"י, בו נעזרת:

הטעם:

ב. צייר ריבוע בקנה מידה של **שלוש על שלוש אמות**. סמן בתוך הריבוע עשר נקודות שחורות, [כל נקודה - שזיף]

ציור ה מ קרה

הדין: _____
 הטעם: _____ כתוב את הדיבור המתחיל ברש"י, בו נעזרת: _____

3. כתוב **בלשונך**, לדברי רבי **יצחק** מתי פירות נחשבים למפוזרים ומותר לקחתם: _____

4. הגמרא מבררת את דברי רבי יצחק: "היכי דמי? אי **דרך נפילה** - אפילו טובא נמי! ואי **דרך הינוח** - אפילו בציר מהכי, נמי לא!". סמן למה מתייחסת שאלת הגמרא:
 א. השאלה מתייחסת לפיזור של פירות בנפח של קב.
 ב. השאלה מתייחסת לגבי שטח של ארבע אמות מרובעות.
 5. השלם טבלת: דרך נפילה / הינוח!

אופן ההגעה	האם זו אבידה	יש יאוש	הפירות הופקרו	אם כן
דרך נפילה	כן / לא	כן / לא	כן / לא	
דרך הינוח	כן / לא	כן / לא	כן / לא	

6. "אמר רב עוקבא בר חמא: **במכנשתא דבי דרי עסקינן**"
 מצא את רש"י בד"ה (דבור המתחיל): "במכנשתא דבי דרי".
 (רש"י מסביר את דברי רב עוקבא בר חמא, שהפירות עליהן מדובר במשנה הכוונה לתבואה, שגם היא נקראת בלשון המשנה פירות, לסוגי פירות אחרים תתייחס הגמ' בהמשך)
 כתוב, א. באיזה מקרה מעמיד מר עוקבא את דברי ר' יצחק: _____
 ב. מה עשו הבעלים בגורן: _____
 ג. מפני מה נשאר מהתבואה בגורן: _____
 ד. מדוע פירות מפוזרים במכנשתא דבי דרי, הדין הוא: "**הרי אלו שלו**"? _____

7. השלם טבלת פיזור פירות אליבא דרבי יצחק!

המקרה	הדין	הטעם
א		קב ב-3 אמות
ב		קביים ב-4 אמות
ג		קב ב-5 אמות
ד		קב ב-4 אמות $\frac{1}{2}$

8. באר את המילים הבאות!

א. היכי _____ ב. אי _____ ג. טובא _____
 ד. נמי _____ ה. מכנשתא _____ ו. דרי _____
 ז. בציר _____ ח. מהכי _____ ט. נפיש _____
 י. הדר _____ יא. אתי _____ יב. שקול _____

תרמילון: חוזר, מכאן, גורן, שורות, כיצד, אם, מרובה, יותר, לוקת, גם, פחות, בא,

9. *לגבי החכמים המוזכרים במשנה ובגמרא כתוב עליהם בתמצית (ניתן להיעזר באנציקלופדיה תלמודית):

א. רבי מאיר: _____
 ב. רבי יהודה: _____
 ג. רבי שמעון בן אלעזר (רשב"א): _____
 ד. רבי יצחק: _____
 ה. רבי ירמיה: _____

דף כ"א ע"א

שאלות רבי ירמיה הקשורות לשווי הפירות לעומת הטורח באיסוף

"בעי רבי ירמיה..."

1. א. ר' ירמיה שאל שאלה. העתק מהגמרא את שאלתו: _____
 כתוב את מילת השאלה, המתייחסת לכל שאלות רבי ירמיה: _____
 ב. הסבר את שאלת ר' ירמיה: _____

סיכום שאלות רבי ירמיה בעזרת ציורים, קנה מידה לציורים שעליך לצייר הם: כל אמה = 1 ס"מ. נניח שהפירות עליהם מדובר הם שזיפים, ובקב יש עשרה שזיפים.

2. א. שאלה ראשונה של רבי ירמיה: "חצי קב בשתי אמות, מהו?"
 צייר ריבוע בקנה מידה של שתי אמות על שתי אמות. סמן בתוך הריבוע חמש נקודות שחורות,
 [כל נקודה - שזיף]

ציור המַקרה

מחק את המיותר: חצי קב יש / אין שווי גדול, מפקיר / לא מפקיר את הפירות.
 בשתי אמות (על שתי אמות) יש / אין טרחה גדולה באיסוף, מפקיר / לא מפקיר את הפירות.

ב. שאלה שניה של רבי ירמיה: "קביים בשמונה אמות, מהו?"
 צייר ריבוע בקנה מידה של שמונה אמות על שמונה אמות. סמן בתוך הריבוע עשרים נקודות שחורות,
 [כל נקודה - שזיף]

ציור המַקרה

מחק את המיותר: קביים יש / אין שווי גדול, מפקיר / לא מפקיר את הפירות.
 בשמונה אמות (על שמונה אמות) יש / אין טרחה גדולה באיסוף, מפקיר / לא מפקיר את הפירות.

ג. שאלה שלישית של רבי ירמיה: "קב שומשמין בארבע אמות, מהו?"

צייר ריבוע בקנה מידה של **ארבע אמות על ארבע אמות**. סמן בתוך הריבוע שלושים נקודות שחורות, [כל נקודה - שומשום אחד]

ציור המקרה

מחק את המיותר: קב שומשמין יש / אין שווי גדול, מפקיר / לא מפקיר את הפירות.

בארבע אמות (על ארבע אמות) יש / אין טרחה גדולה באיסוף, מפקיר / לא מפקיר את הפירות.

ד. שאלה רביעית של רבי ירמיה: "קב תמרי בארבע אמות, קב רמוני בארבע אמות, מהו?"

צייר ריבוע בקנה מידה של **ארבע אמות על ארבע אמות**. סמן בתוך הריבוע שבע נקודות שחורות, [כל נקודה – תמר / רימון אחד]

ציור המקרה

מחק את המיותר: קב תמרים (קב רימונים) יש / אין שווי גדול, מפקיר / לא מפקיר את הפירות.

בארבע אמות (על ארבע אמות) יש / אין טרחה גדולה באיסוף, מפקיר / לא מפקיר את הפירות.

4. א. מה המיוחד בשומשמין? _____ כתוב את הדיבור המתחיל

ברש"י, בו נעזרת: _____

ב. מה המיוחד בתמרים ורימונים? _____ כתוב את הדיבור המתחיל

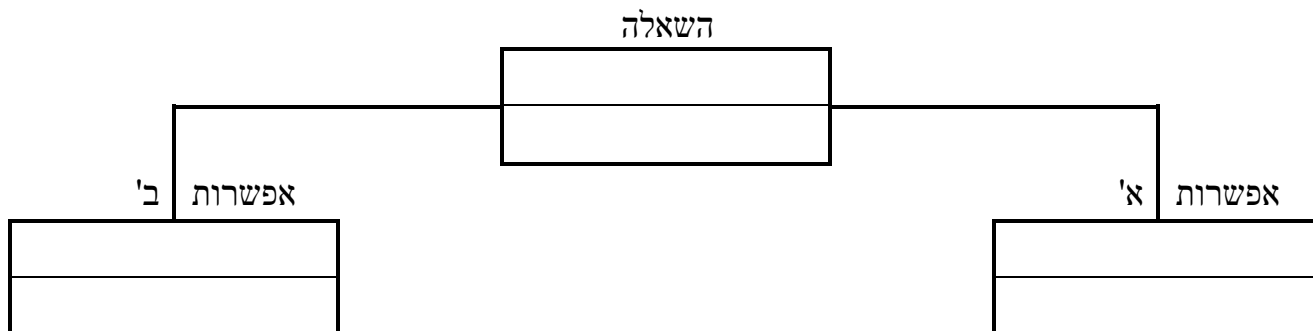
ברש"י, בו נעזרת: _____

5. באר את המילים הבאות!

- א. טעמא _____ ב. מאי _____ ג. טרחייהו _____
 ד. דלא _____ ה. מפקר _____ ו. דלמא _____
 ז. חשיבי _____ ח. טפי _____ ט. שומשמין _____
 י. להו _____ יא. מאי _____

תרמילון: מה, חשוב (יקר), טעם (סיבה), מה, מפקיר, יותר, להם, שומשום, שמא, טרחתם, שלא,

6. השאלות של רבי ירמיה בנויות באופן זהה, שאלה ולה שתי אפשרויות. השלם בתרשים הזרימה את האפשרויות השונות:

7. השלם טבלת 4 המקרים / השאלות אליבא דרבי ירמיה!

הטעם	הדין יהיה	הבעלים יחזור	המצב בבעיה		אם הנימוק הקובע בקב ב-4 אמות הוא	הבעיה	
			נפיש טרחייהו	משום חשיבי			
			***		נפיש טרחייהו	1/2 קב ב-2 אמות	א
				###	לא חשיבי	קביים ב-8 אמות	ב
			***		נפיש טרחייהו	קב שומשמין ב-4 אמות	ג
				###	לא חשיבי	קב תמרי ורימוני ב-8 אמות	ד
			***		נפיש טרחייהו		
				###	לא חשיבי		

דף כ"א ע"א

סיכום השיקולים באבידה אליבא דרבי ירמיה: "...דנפיש טרחייהו... דלא חשיבי..."

1. לפי ר' ירמיה, שני שיקולים מנחים את החלטת הבעלים אם להפקיר תבואתם או לא להפקיר:

א. הסבר: _____

ב. הסבר: _____

2. כתוב את תשובת הגמ' לשאלות ר' ירמיה: הסבר: _____
